

The background features a dense pattern of stylized green fern fronds and delicate white flowers with small buds, set against a light green background. The ferns are depicted in various shades of green, from light to dark, and the flowers are in white with subtle green accents.

Puszcza Pyzdrska

motywy zdobnicze

wydawca

Lokalna Organizacja Turystyczna
"Puszcza Pyzdrska"
www.puszczapyzdrska.com
62-310 Pyzdry
ul. Zwierzyniec 6

ISBN 978-83-943651-5-8

zdjęcia:

Aneta Czarna, Magdalena Wawrzyniak,
Wiesława Kowalska, Przemysław Kowalski,
Agnieszka Michalik, Krzysztof Anczewski,
Eugeniusz Markiewicz, Dariusz Wysocki

opracowanie graficzne

Marta Flisykowska

opracowanie wzorów

Marta Flisykowska
współpraca:
Agata Janiszewska

Partnerzy i sponsorzy wydawnictwa :

Towarzystwo Kulturalne "Echo Pyzdr"
www.echo.org.pl

Gmina Ceków Kolonia

Lokalna Organizacja Turystyczna
"Puszcza Pyzdrska"
www.puszczapyzdrska.com

Gmina Chocz

Gmina Pyzdry

Folwark Wójtostwo

Gmina Zagórów

Gmina Blizanów

Starostwo Kaliskie

Wesprzyj działania na rzecz odkrywania Puszczy Pyzdrskiej!

Przeznacz 1% na: Towarzystwo Kulturalne „Echo Pyzdr”, KRS 0000117319

Niech Puszcza będzie strojna

geneza projektu

Puszcza Pyzdrska pokryta w swej większości sosnowymi lasami, przepleciona wstęgami bagien, łąk, wydm i rzek oraz szachownicą pól założyła dzięki swej zawitej historii na kulturową odrębność. Jej początki sięgają Średniowiecza, kiedy to duży, częściowo zalesiony, obszar leżący w ramionach rzek: Warty, Prosnicy oraz Powy zaistniał po raz pierwszy jako Puszcza Pyzdrska. Miasteczko Pyzdry założyło na wyróżnienie w nazewnictwie z racji na swój duży udział własnościowy w dobrach leśnych obszaru. Jeszcze w połowie XVIII wieku lasy Puszczy Pyzdrowskiej liczyły około 44 000 ha, z których ponad 7 000 ha należało do miasta Pyzdry – największego udziałowca. Cały obszar puszczy, na który składają się pola, łąki, lasy i nieużytki, to dziś ok. 1,2 mln ha, z czego do Pyzdr należy las komunalny, pastwiska i nieużytki o obszarze zaledwie około 100 ha. Zmiany własnościowe dokonały się po II wojnie światowej za przyczyną polityki leśnej władz PRL, które upaństwowiły własność komunalną miasta. Użycie nazwy Puszcza Pyzdrska z czasem zanikło.

Działania zapoczątkowane w 2009 roku przez pasjonatów lokalnych z Towarzystwa Kulturalnego „Echo Pyzdr” ożywiły dyskurs o tożsamości obszaru Puszczy Pyzdrowskiej, którą zachwiali do głębi totalitaryzmu niemieckiego faszystów i rosyjskiego komunizmu. Do czasu II wojny światowej był to obszar dobrze zagospodarowany. W latach powojennych teren opustoszał. W wyniku dramatycznych rozpraw ideologicznych opuścili go w ogromnej większości jego pierwotni gospodarze, założyciele wsi, budowniczowie poszczególnych osad oraz mistrzowie karczunku i melioracji, czyli Olędrzy. W XVIII wieku aż 58 wsi założyli w kompleksie leśnym Puszczy Pyzdrowskiej osadnicy olęderscy wyznania głównie ewangelickiego, pochodzący z terenów ówczesnych Niemiec. Nie byli to kolonizatorzy, lecz zaproszeni przez polskich właścicieli ziemskich gospodarze rolni o umiejętnościach gwarantujących zagospodarowanie ziem, które nie przynosiły dotąd zysków. Warunki najmu określały szczegółowe umowy, lecz ich podstawę stanowiły: wolność osobista, wyznania i języka osadników oraz zgoda na wieczyste użytkowanie gruntów wraz z prawem do przekazywania ich dzieciom. Olędrzy ujarzmiли najtrudniejsze grunty Puszczy Pyzdrowskiej zmagając się zarówno z zabagnieniem i powodziami jak z karczunkiem drzew, rugowaniem ich korzeni i użyźnianiem piasków. Budowali zagrody, kościoły, szkoły z materiałów najbardziej dostępnych: drewno, ruda żelaza czy glina używając prostych narzędzi: siekierka, kilof, łopata, drąg, młotek, lina...Swoją niezwykłą

energię czerpali z perspektywy lepszego życia, więc pełnego nadziei i spokoju, po długich latach religijnych wojen, przeludnienia i głodu panujących w ich poprzedniej ojczyźnie. Poszukując harmonii zagospodarowali obszar Puszczy Pyzdrowskiej, który niezależnie od zawilgości dziejów, do dziś opowiada swą piękną historię poprzez pozostałości budowli, wspomnienia i pejzaż. Bogactwo zasobów rudy żelaza przyczyniło się do stawiania budynków z tego materiału, co stanowi wyróżnik architektoniczny regionu. Wyróżnik przyrodniczy to wielkie połacie ekstensywnych łąk i nieużytków, porośnięte kobiercami ziół i kwiatów, które szczególnie podkreślają delikatność wrażeń w czerwcowe dni. W dolinach rzek Puszczy Pyzdrowskiej, od wiosny do jesieni przemierzać można różnobarwne pola „margaretek”, firletek, jaskrów, mniszka czy przebogie w barwy łąki trzęślicowe, których koloryt tworzy wiele gatunków ziół przyciągających miliony owadów i pięknych, nierzadko ginących, gatunków motyli. Towarzyszy temu melodia nawoływań żurawii, bekasów, derkaczy i furkot przelatujących łabędzi. Przyroda przegrywająca z intensywnym rolnictwem jakby ze zdwojoną siłą oddaje swoje piękno w ekstensywnie zagospodarowanej Puszczy Pyzdrowskiej, gdzie świat idzie do przodu w tradycyjnym i powtarzalnym dorocznym rytuale narodzin, brzmienia, obumierania... Ten wielki świat niezwykłych roślin, liści, kwiatów i nasion każe nam przyjrzeć się szczegółom i zatrzymać je w czasie dla potomnych.

Motywy zdobnicze Puszczy Pyzdrowskiej opracowane przez dr Martę Flisykowską stanowią odpowiedź na potrzebę zaakcentowania odrębności Puszczy Pyzdrowskiej nie tylko w dziedzinie architektury domów z żelaza, lecz również we wzornictwie nawiązującym do dziedzictwa przyrodniczego obszaru. Niniejsza publikacja jest historycznym wydarzeniem! Tylko kilka regionów w Polsce ma własne motywy zdobnicze, które odróżniają te regiony od innych. Są to Podhale, Kurpie, Kociewie, Kaszuby i Ziemia Łowicka. Dziś do tych regionów dołącza Puszcza Pyzdrowska, która oczekuje na podkreślenie swojej tożsamości w kulturze materialnej. Wykorzystujmy te motywy, by nasze otoczenie i życie stały się jeszcze piękniejsze!

Wiesława Kowalska

Pyzdry, Grudzień 2017

Motywy zdobnicze Puszczy Pyzdrskiej

Opracowanie wzorów, które miałyby stać się wizytówką regionu, było nie lada wyzwaniem, ale także wyróżnieniem. Zadanie, z którym zgłosili się do mnie inicjatorzy wskrzeszenia regionu Puszcza Pyzdrska, od razu zwróciło moją uwagę i wydało mi się interesujące. W grudniu 2013 roku obroniłam pracę doktorską, która dotyczyła globalności w projektowaniu. „Myśl globalnie i działaj lokalnie” to hasło Ronalda Robertsona, który ideę globalizacji przeniósł na grunt nauk humanistycznych jeszcze w latach 60 ubiegłego wieku. Od tamtej pory lokalność stała się prawdziwym skarbem, znakiem jakości opartej na pożądanej współcześnie autentyczności.

Temat badania lokalnej kultury i przenoszenia jej na grunt projektowy jest mi bardzo dobrze znany. Wcześniej miałam wiele okazji prezentować tego typu działania w odniesieniu do kultury kaszubskiej. Zostało to docenione przez Ministra Kultury, który w 2015 roku na ten cel przyznał mi stypendium Młoda Polska. Obecnie moje działania projektowe przekierowałam w obszary designu eksperymentalnego związanego z nowoczesnymi technologiami. Konotacje z kulturą oraz zamiłowanie do łączenia nowych technologii z rzemiosłem zawsze będą mi bliskie i często stanowią rdzeń moich poszukiwań projektowych.

Prace nad wzorami oparłam na lokalnych wizytach i konsultacjach z mieszkańcami, dodatkowo zapoznałam się z opracowaniami o regionie, które udostępni mi partnerzy wydawnictwa. Ta praca u podstaw przywołała postać Teodory Gulgowskiej, która na Pomorzu znana jest m.in. z tego, że wskrzesiła haft kaszubski i nadała mu współczesny kształt projektując nowoczesne wzory. Historia uczy, że gdy ludzie mają się z czym identyfikować, chcą tego i rozumieją kontekst, a przede wszystkim czują związek i korzenie, wówczas chętnie się posługują własnym wzornictwem. Czy tak będzie tym razem? Czas pokaże.

Przygotowane wzory mają być gotowe i możliwe do użycia przez rzemieślników i twórców lokalnej kultury chcących je użytkować. Zdobić mogą ściany, ceramikę, etykiety, tkaniny i inne wytwory. Sprawdzą się również w projektach graficznych i poligraficznych. Publikacja została wzbogacona o mini manual w postaci wartości tonalnych modelu CMYK. Każdy kolor został osobno dobrany i określony tak, aby nie stanowiło to przypadku w produkcji. Z wybranych roślin opracowane zostały motywy w taki sposób, aby stanowiły zbiór otwarty i zachęcały do poszerzania kolekcji.

Poniższy zbiór należy traktować jedynie jako reprezentatywną próbkę bogactwa inspiracji z regionu Puszczy Pyzdrowskiej. Pomysłów na ideologiczne połączenie w domyślny klucz motywów było kilka. Oparcie się na unikalności flory i fauny ma swoje uzasadnienie i odzwierciedlenie zarówno w historii jak i w kulturze. Kolektywną decyzją, zaangażowanych w projekt osób, wybraliśmy ponad dwadzieścia motywów uwzględniających odniesienia do mozaikowych pól i zawierających bogatą kolorystykę łąk. W oparciu o przeprowadzone badania roślinności obszaru Puszczy Pyzdrowskiej Anety Czarnej i Magdaleny Wawrzyniak z Katedry Botaniki Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu, wykorzystano część najpopularniejszych roślin leczniczych. Dodatkowym pomysłem było ożywienie zbioru i wzbogacenie go o piękne motyle, które w sposób symbiotyczny żyją między prezentowanymi roślinami. Do przyrody stanowiącej podstawę wzorów dodaliśmy dwa motywy zwierzęce: gęsi oraz krowy. W materiałach związanych z historią regionu, rytuał podkuwania gęsi był bardzo mocno podkreślany. Z przekazu mieszkańców jak i opracowań etnograficznych, podobnie ma się sprawa z nadwarciańskimi krowami.

Motywy zdobnicze Puszczy Pyzdrowskiej zaprojektowane są bez czerni. Tam gdzie domyślnie widzielibyśmy czerń pojawia się brąz lub opalizujący granat. W ten sposób wzory nawiązują do pokładów rudy żelaza na jakie można się natknąć na terenie Puszczy Pyzdrowskiej. Stanowiła ona bowiem materiał budulcowy „żelaznych domów” Olędrow zamieszkujących ten teren. Poniższy zbiór należy traktować jako reprezentatywny wycinek możliwości zdobniczych jakie kryją się w regionie. Każda roślina opisana jest komentarzem uzasadniającym jej miejsce w zbiorze. Obok zaprezentowane są przykłady kompozycji zdobień, których nie należy traktować obligatoryjnie. Stanowią one jedynie przykład kompozycji zbudowanej z podstawowych elementów danego motywu. Pod koniec publikacji wyszczególnione zostały elementy składowe motywów po to, by zachęcić wszystkich utożsamiających się z regionem do tworzenia własnych kompozycji. Na wzór tek ze wzorami kaszubskimi niniejsza publikacja ma stanowić impuls i podstawę do zaangażowania się w promowanie i utożsamianie się z regionem. Każdy wzór został zaprojektowany tak, aby dało się go przełożyć na techniki zdobnicze. Praca powstała z pomocą Agaty Janiszewskiej oraz dzięki ogromnemu zaangażowaniu Wiesławy i Przemysława Kowalskich. Przekazuję niniejsze opracowanie czytelnikom i użytkownikom i z zainteresowaniem będę obserwować jak bardzo wzory te będą inspiracją do ich użycia i dalszej interpretacji.

Marta Flisykowska

Gdańsk, Grudzień 2017

Inicjatorzy wskrzeszenia regionu Puszcza Pyzdrska

Wiesława Kowalska – prezes Towarzystwa Kulturalnego „Echo Pyzdr”, koordynator projektów społecznych krajowych i międzynarodowych dotyczących rozwoju lokalnego; autorka i koordynator programu stypendialnego „Mecenat” skierowanego do zdolnej młodzieży z prowincji nagrodzonego Pro Publico Bono /2003/; od 2016 roku program „Mecenat” wspiera edukację polskiej młodzieży w Naddniestrzu; stypendystka Departamentu Stanu USA w programie International Visitor Leadership Program /2008/; współautorka publikacji promujących rozwój lokalny (Granica /2007/, Gagauzja – uroki prowincji/2009/, Puszcza Pyzdrska – olęderskie dziedzictwo /2010/), Puszcza Pyzdrska – piękno do odkrycia /2013/ Nagrodzona Oskarem Edukacyjnym miesięcznika Perspektywy /2000/, tytułem Społecznika Roku /2009/, Medalem Komisji Edukacji Narodowej /2009/, Złotym Krzyżem Zasługi /2012/.

Przemysław Kowalski, na co dzień sadownik, w latach 1990 – 1994 burmistrz Pyzdr, 1994 – 2006 współtwórca, następnie prezes Towarzystwa Kulturalnego „Echo Pyzdr”, 2006 – 2007 prezes fundacji „Tutaj Warto” wdrażającej program Leader +, a także współautor Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich dla gmin: Kołaczkowo, Miłośław, Pyzdry, która otrzymała 7. miejsce w rankingu ogólnopolskim. W latach 1998 – 2015 koordynator projektów ukierunkowanych na współpracę z krajami Europy Wschodniej oraz służących aktywizacji obszarów wiejskich w Polsce i zagranicą. Od 2011 r. prezes Lokalnej

Organizacji Turystycznej „Puszcza Pyzdrska”, której celem jest zbudowanie nowego regionu turystycznego w Polsce, pod nazwą Puszcza Pyzdrska. Nagrodzony: Nagrodą Wojewody (1998), Optimus Hominum (2004); za działalność w opozycji odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (2014).

Autorka motywów zdobniczych dla Puszczy Pyzdrskiej

dr Marta Flisykowska Pracuje na Wydziale Architektury i Wzornictwa w pracowni Designu Eksperymentalnego. Od zawsze interesowało ją poznawanie lokalnych kultur i wnikanie w ich specyfikę. Obecnie rozwija swoje pasje związane z kosmosem, antropologią i futurologią, które wykorzystuje w projektach spekulatywnych - wystawach i publikacjach. Często łączy tradycyjne techniki rzemieślnicze z nowymi technologiami takimi jak druk 3d czy projektowanie generatywne. Design traktuje holistycznie jako spotkanie lokalnych i globalnych przestrzeni kultury. Aktywnie uczestniczy w różnych przedsięwzięciach projektowych, jest kuratorem wystaw, prowadzi kursy i warsztaty. Jej prace były wystawiane na międzynarodowych targach i wystawach m.in w Mediolanie, Paryżu, Monachium oraz Las Vegas i Pekinie. Laureatka m.in. Stypendium Marszałka Województwa Pomorskiego dla Twórców Kultury 2014, 2017, Stypendium Ministra Kultury Młoda Polska 2015. Współpracuje z Centrum Designu Gdynia, Infuture Hatalska Foresight Institute.

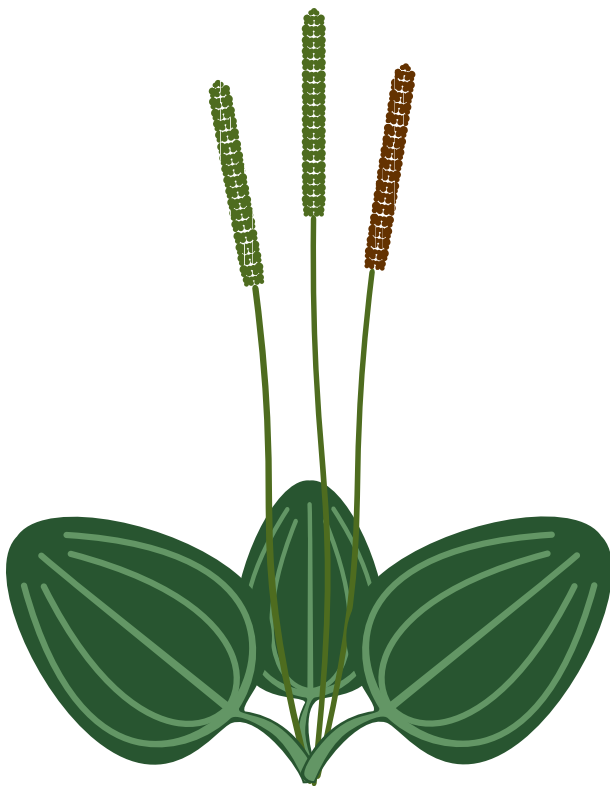
The background is a dense, repeating pattern of stylized ferns and floral motifs. The ferns are rendered in various shades of green, from light to dark, with some appearing as white outlines. The floral motifs are small, white, and resemble clusters of tiny flowers or berries. The overall composition is layered and textured, creating a lush, naturalistic feel.

motywy zdobnicze

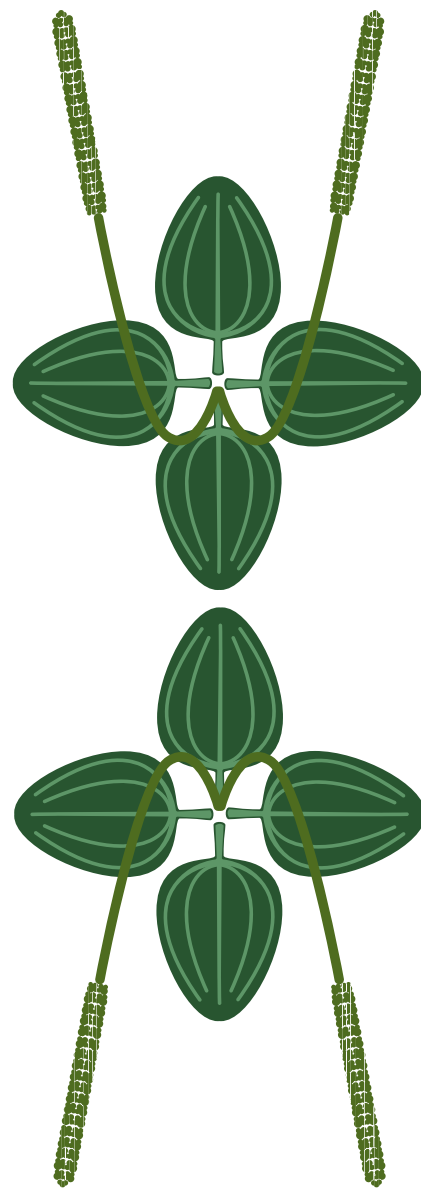
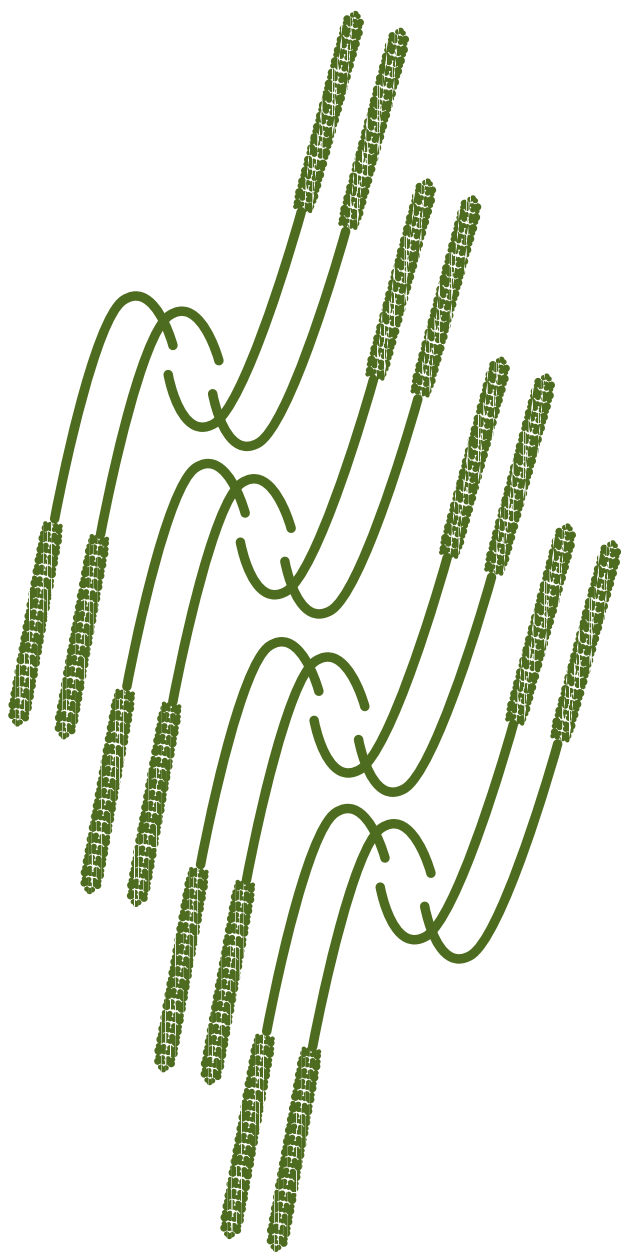
babka zwyczajna

Pospolita i niepozorna roślina zielarska rosnąca na ekstensywnych łąkach i pastwiskach.

	C	M	Y	K
	15	65	100	65
	50	10	100	50
	75	30	85	50
	60	15	70	15

babka zwyczajna - kompozycje

bez czarny

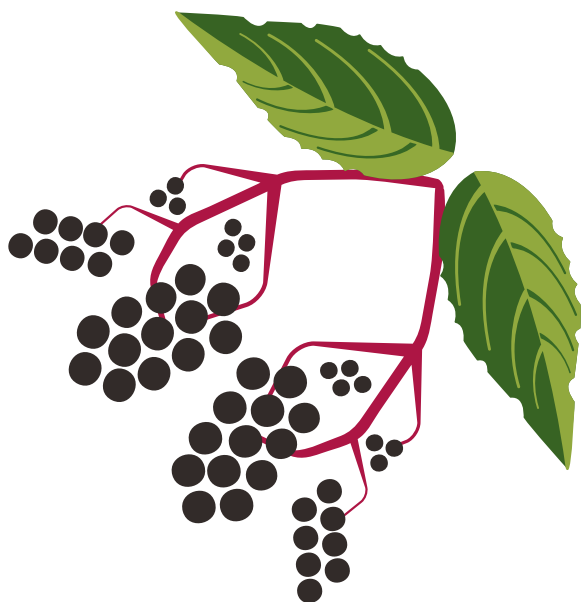
Pospolity krzew rosnący głównie na nieużytkach. W Puszczy Pызdrskiej często w miejscach opuszczonych zagród.

Wykorzystywany jako roślina lecznicza, ozdobna, jadalna i przydatna w kosmetyce.

	C	M	Y	K
	50	20	100	0
	65	15	100	50
	0	0	0	15
	0	10	0	15
	65	65	65	65
	15	100	60	20

bez czarny - kompozycje

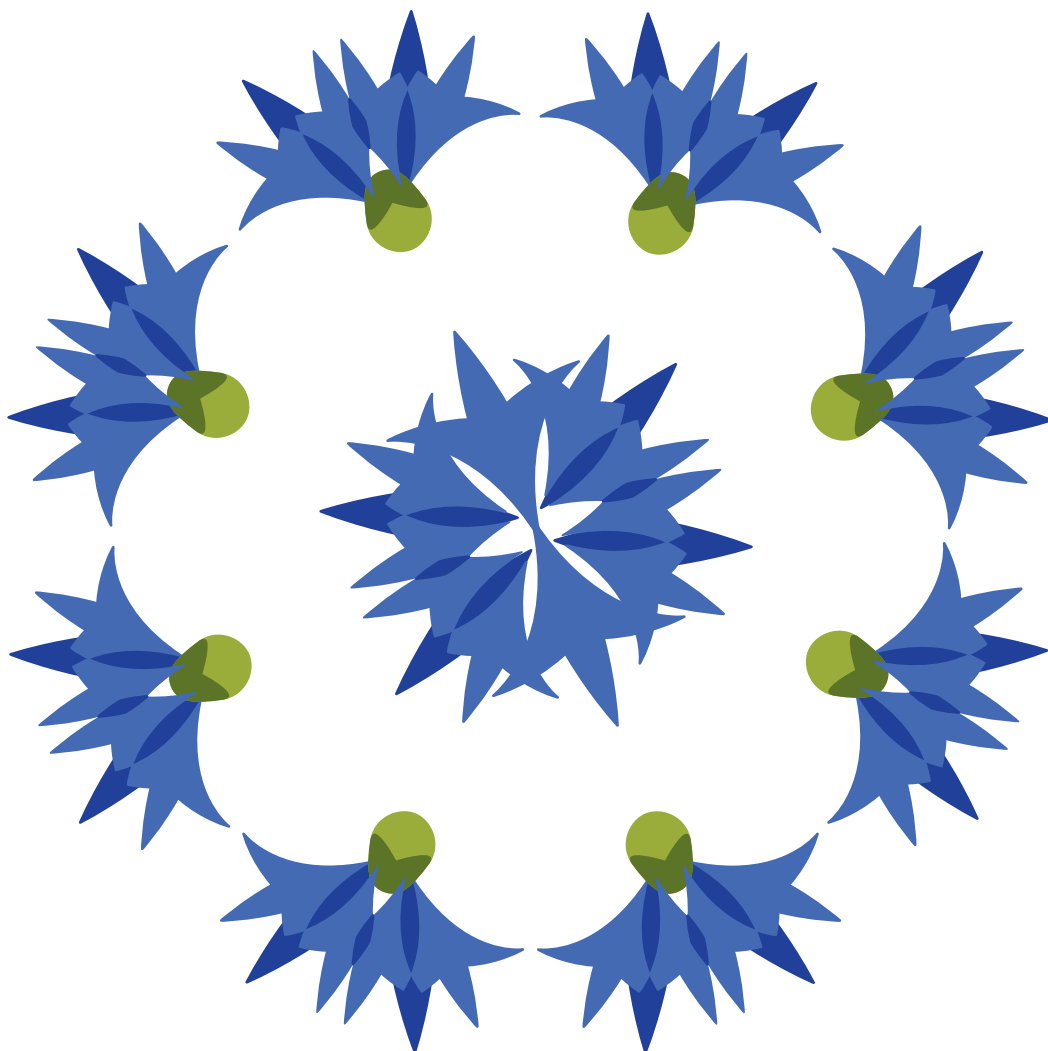
chaber bławatek

Kiedyś pospolita miododajna roślina występująca głównie w uprawach zbóż. Obecnie, na skutek oprysków zbóż herbicydami, niemal wyginęła.

	C	M	Y	K
	50	10	95	45
	50	10	95	15
	80	60	0	0
	90	80	60	100

chaber bławatek - kompozycja

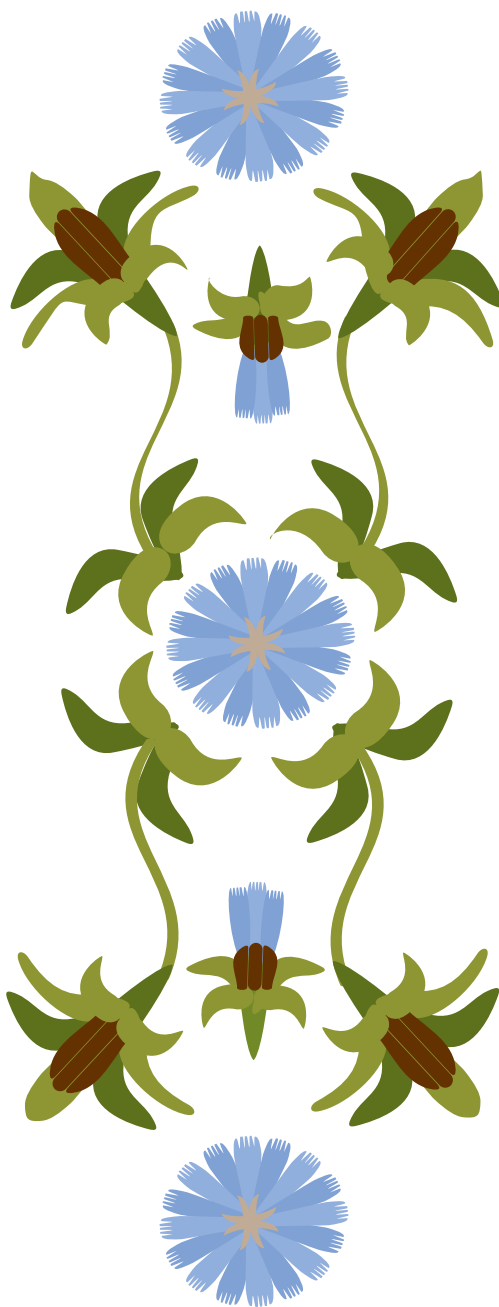
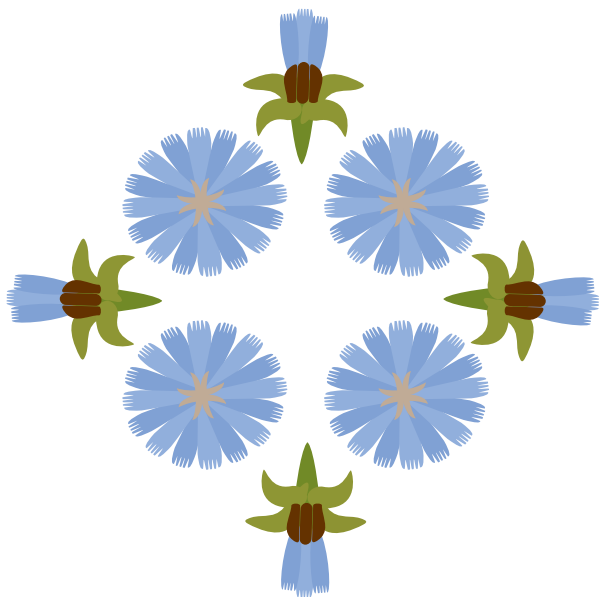
cykoria podróżnik

Okazala i ozdobna roślina zielarska rosnąca dziko na nieużytkach.

	C	M	Y	K
	40	10	100	50
	45	25	100	10
	40	25	0	0
	50	30	0	0
	20	25	35	5
	15	65	100	65

cykoria podróżnik - kompozycje

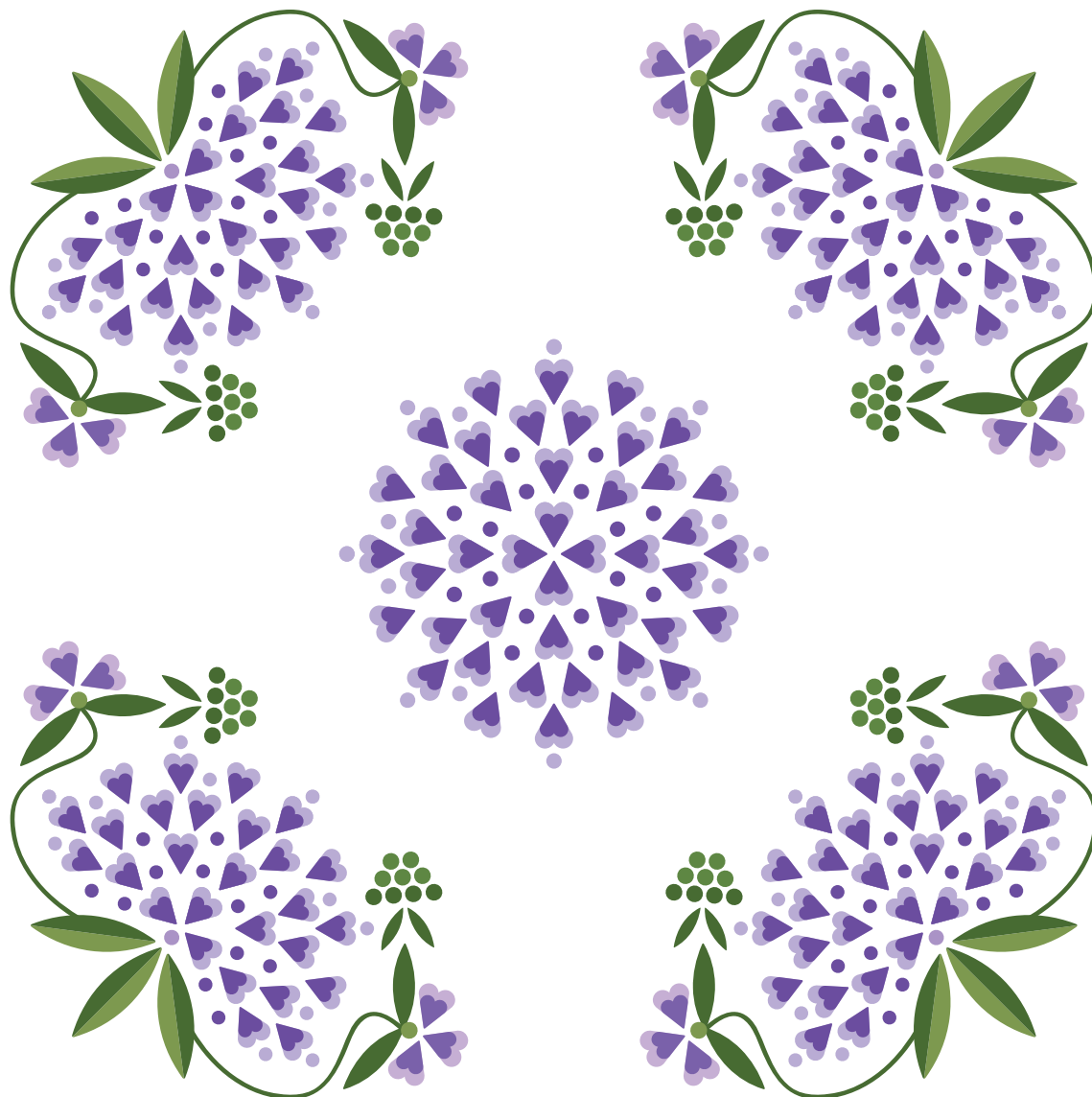
czarcikęs łąkowy

Występuje na koszonych dopiero we wrześniu łąkach trzęślicowych. Charakteryzują się one wielką ilością ziół kwitnących głównie w sierpniu.

	C	M	Y	K
	75	35	100	50
	75	35	100	25
	20	32	0	0
	60	70	0	0

czarcikęs łąkowy - kompozycja

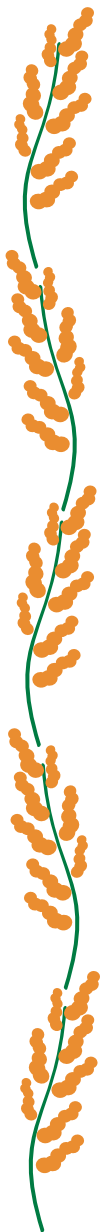
długosz królewski

Prawnie chroniona największa polska paproć. W Puszczy Puzdrskiej, na Ciświckim Bagnie, występowało największe skupisko tej paproci w Polsce.

	C	M	Y	K
●	85	10	90	30
●	40	10	35	5
●	0	50	90	5

długosz królewski - kompozycje

dziurawiec zwyczajny

Popularna roślina zielarska. Występuje głównie na dość suchych i użytkowanych ekstensywnie łąkach i pastwiskach.

	C	M	Y	K
	70	25	100	10
	45	10	100	0
	2	4	90	0
	15	13	100	0

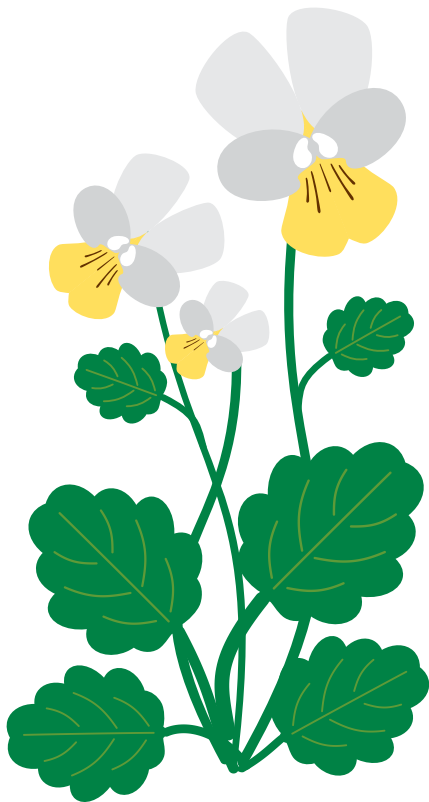
dziurawiec zwyczajny - kompozycja

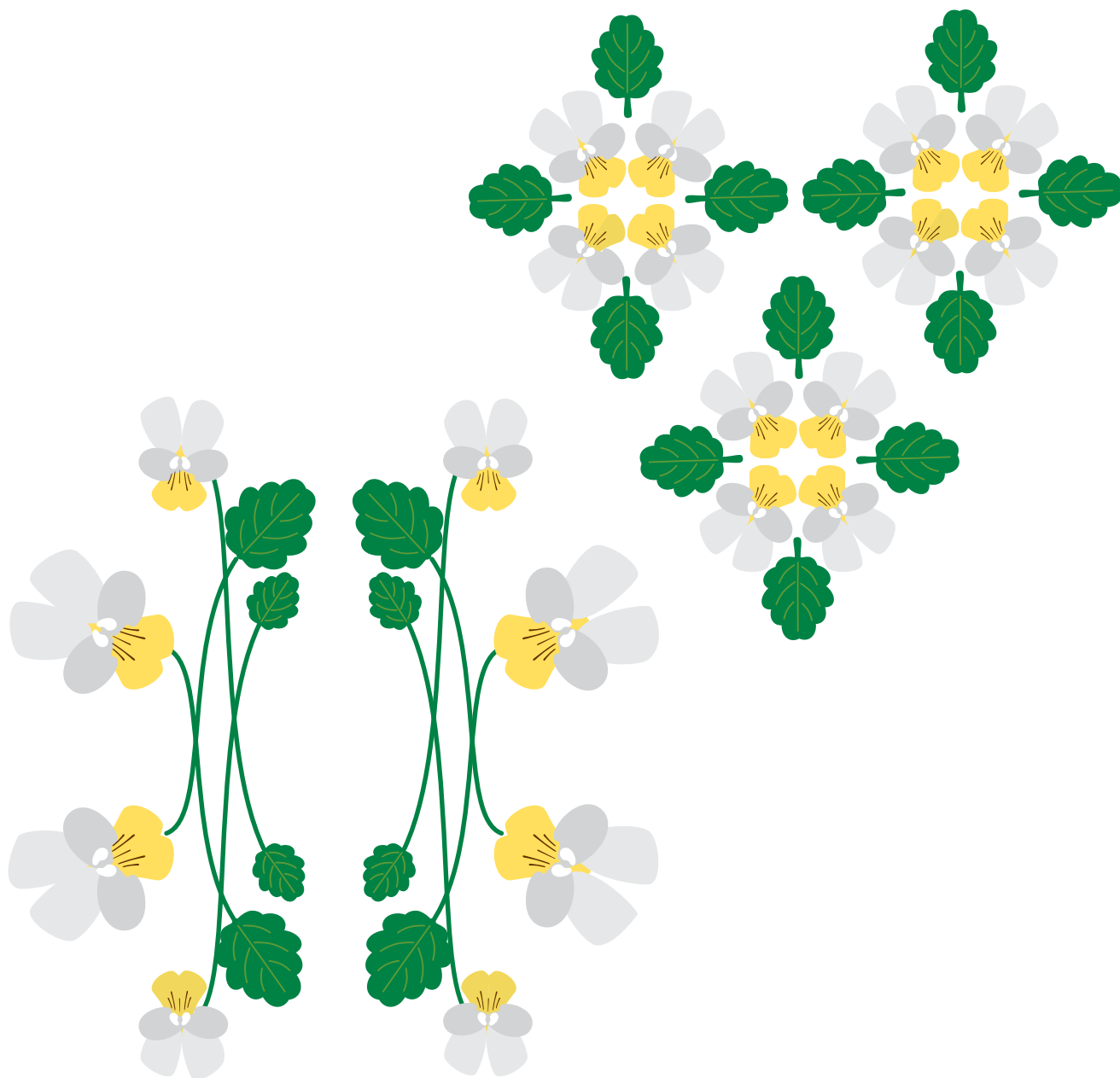
fiótek polny

Cenna roślina zielarska rosnąca licznie na suchych łąkach i nieużytkach Puszczy Pyzdrowskiej.

	C	M	Y	K
	0	10	75	0
	0	0	0	10
	0	0	0	20
	85	10	90	25
	60	5	100	20
	15	65	100	65

fiótek polny - kompozycje

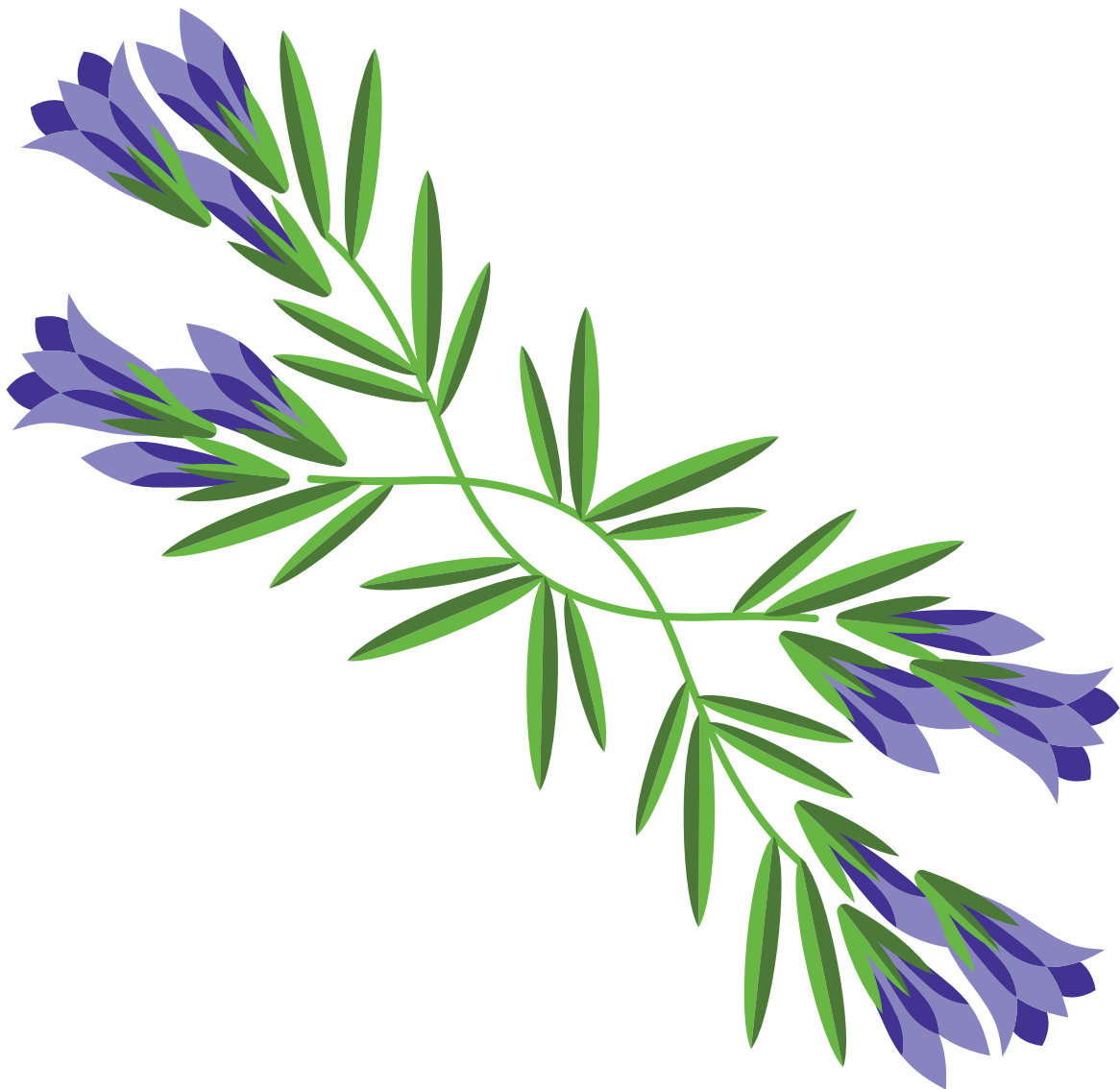
goryczka wąskolistna

Rzadka i prawnie chroniona bylina łąkowa występująca głównie na łąkach trzęślicowych.

	C	M	Y	K
	100	100	0	0
	50	50	0	0
	60	5	100	0
	70	30	100	20

goryczka wąskolistna - kompozycja

koniczyna biała

Niepozorna azotolubna bylina występująca na łąkach. To roślina o właściwościach leczniczych, miododajnych. Stosowana jako pełnowartościowa karma dla zwierząt.

	C	M	Y	K
	60	5	100	25
	55	5	100	0
	30	60	90	20
	10	0	20	15
	10	0	20	0

koniczyna biała - kompozycja

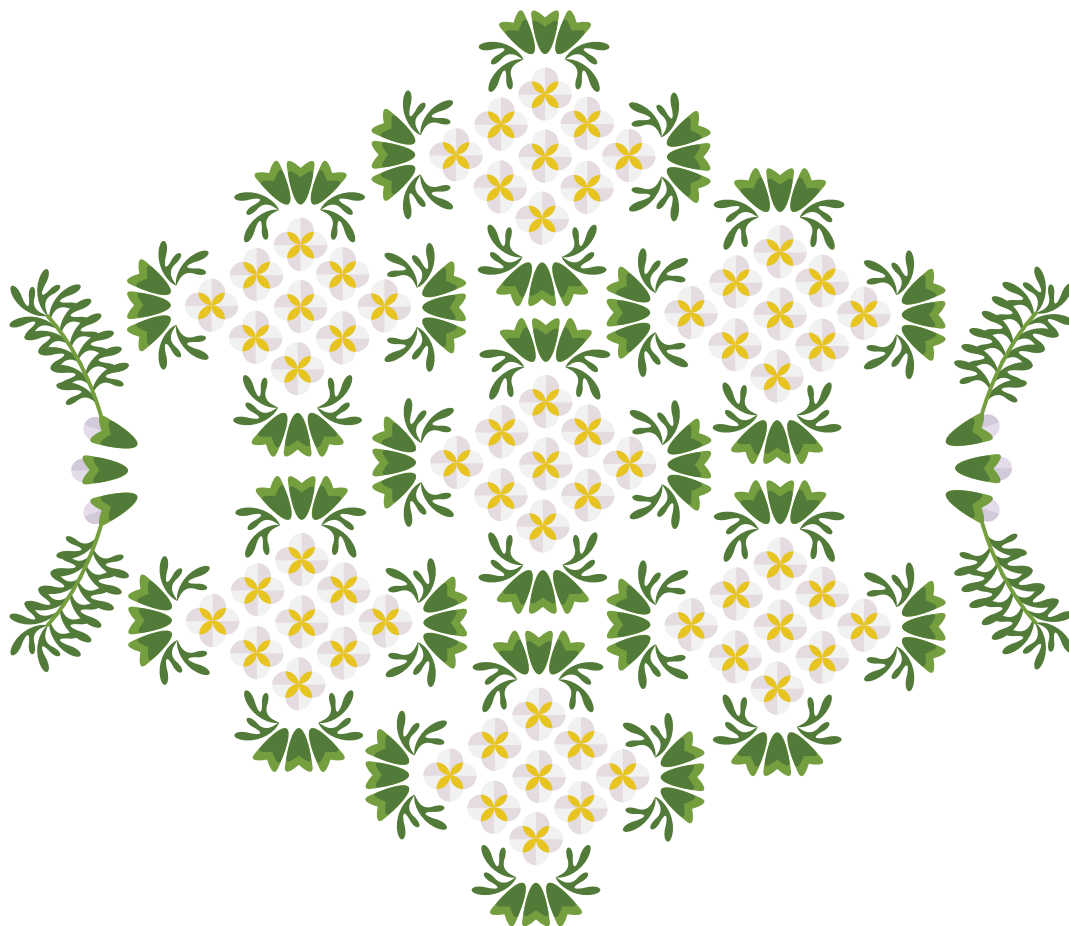
krwawnik pospolity

Pospolita bylina rosnąca na glebach suchych i ciepłych. Ma zastosowanie w ziołarstwie oraz w produkcji kosmetyków i przypraw.

	C	M	Y	K
	70	30	100	15
	60	20	100	5
	10	20	100	0
	0	5	0	10
	0	0	0	5

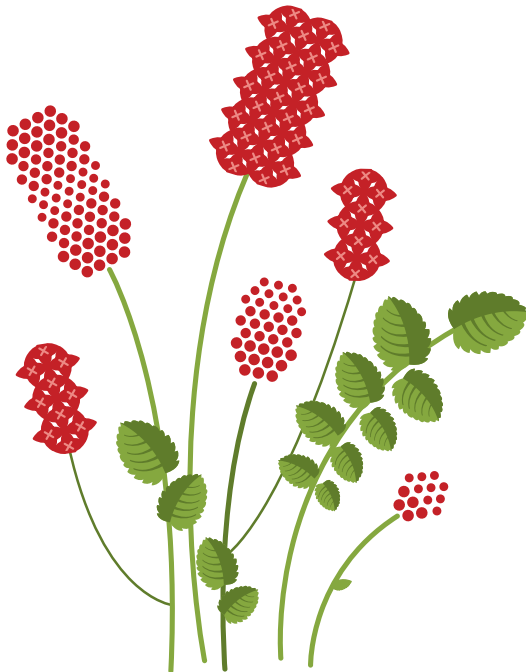
krwawnik pospolity - kompozycja

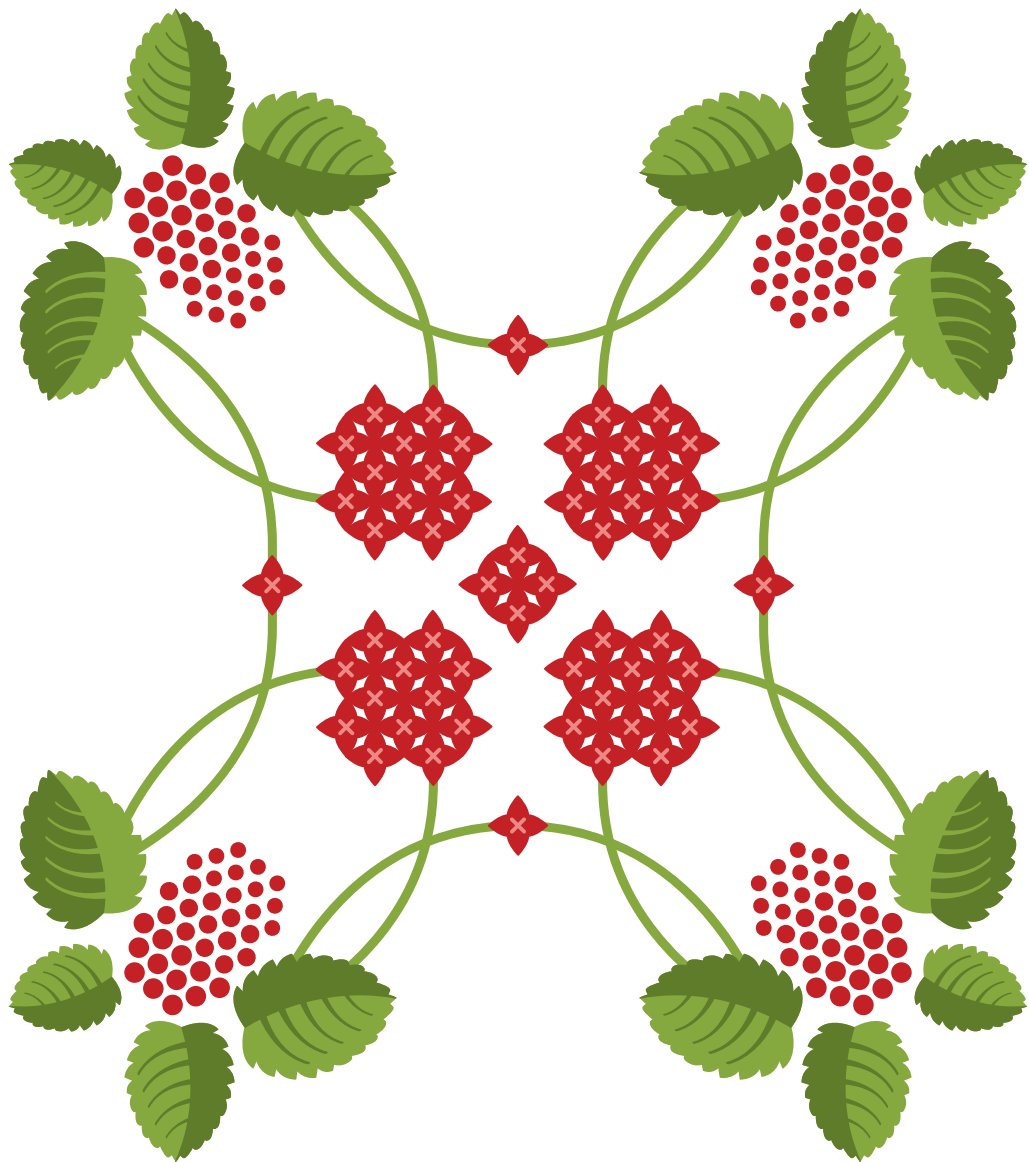
krwiściąg lekarski

Miododajna roślina zielarska typowa dla łąk trzęślicowych, stanowiąca bazę pokarmową zagrożonych wyginięciem motyli.

	C	M	Y	K
	55	15	100	30
	55	15	100	0
	15	100	100	5
	0	60	40	0

krwiściąg lekarski - kompozycja

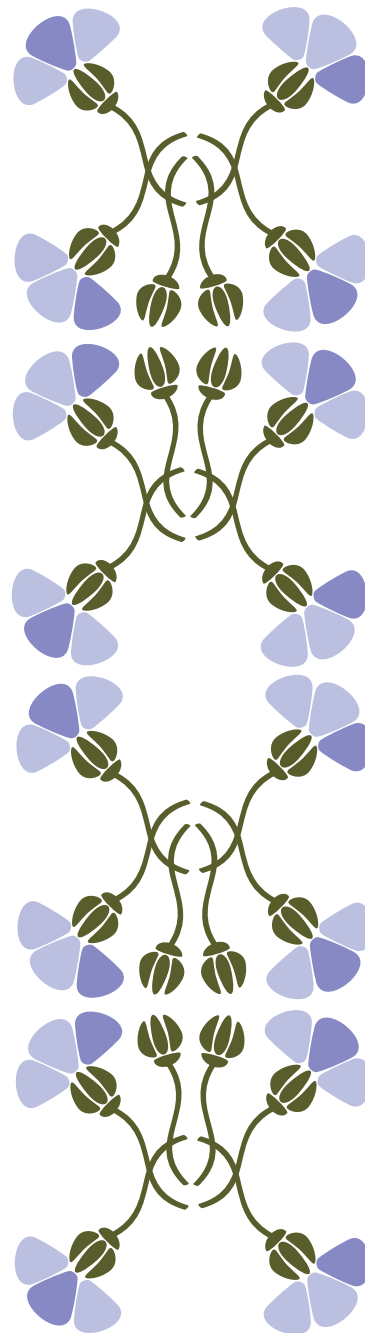
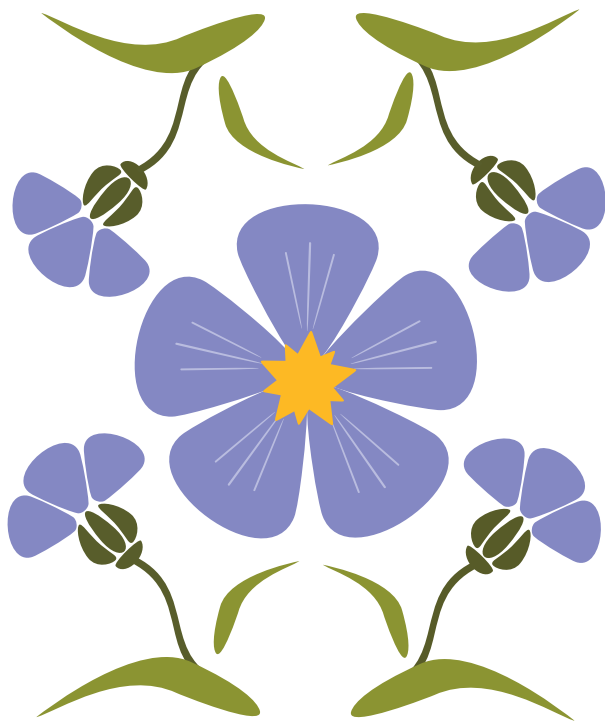
len zwyczajny

Roślina do niedawna powszechnie uprawiana w Puszczy Pyzdrskiej. Do połowy XX wieku z włókna lnu zwyczajnego tkano na domowych krosnach płótno, a z nasion tłoczono olej.

	C	M	Y	K
	45	30	85	50
	30	10	90	30
	25	20	0	0
	0	30	95	0

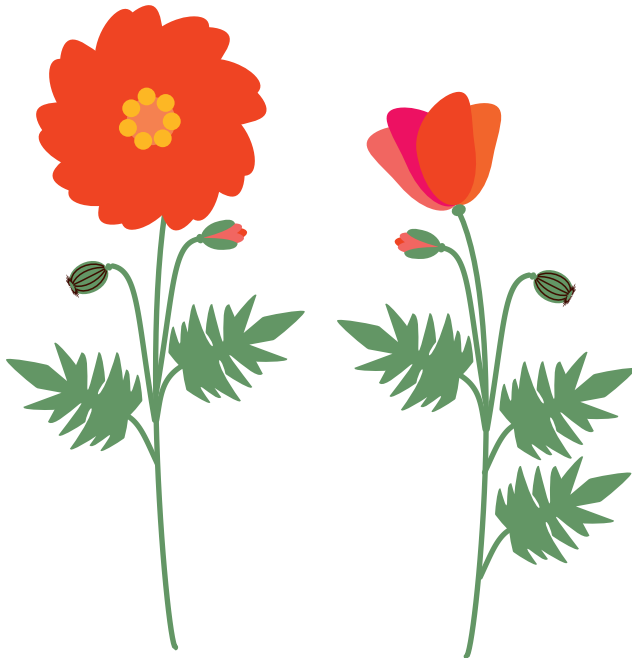
len zwyczajny - kompozycje

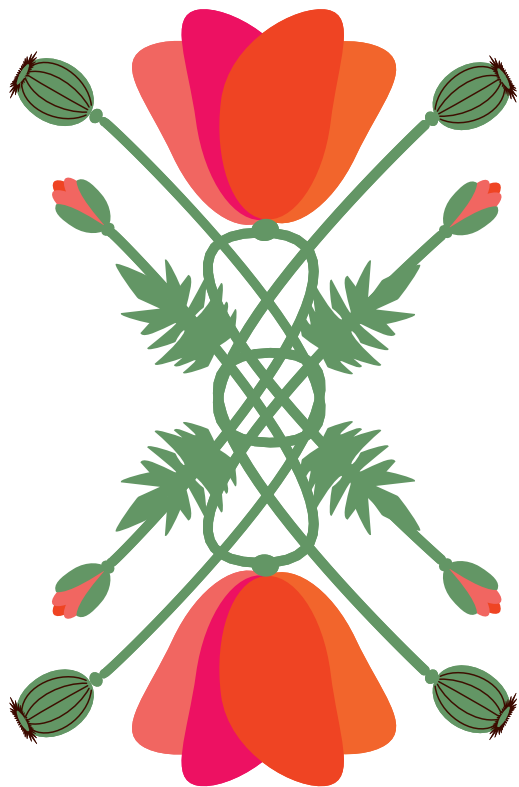
mak polny

Roślina zielarska występująca dawniej pospolicie w uprawach zbóż. Współcześnie, na skutek stosowania herbicydów, spotkać ją można głównie na nieużytkach. Nasiona mogą być stosowane do ciast.

	C	M	Y	K
	0	75	95	0
	0	90	100	0
	0	100	40	0
	0	75	55	0
	0	60	75	0
	0	30	95	0
	60	15	70	15
	5	80	100	80

mak polny - kompozycje

mieczyk dachówkowy

Bardzo rzadka na nizinach, prawnie chroniona, bylina. Występuje na bardziej suchych fragmentach łąk trzęślicowych.

	C	M	Y	K
	15	50	0	5
	40	80	0	5
	50	10	100	0
	60	20	100	10

mieczyk dachówkowy - kompozycja

mniszek pospolity

Roślina zielarska i jadalna. W maju potrafi zamienić zielone łąki w piękne żółte kobierce.

	C	M	Y	K
	50	5	100	40
	60	5	100	20
	5	0	100	0
	5	10	10	0

mniszek pospolity - kompozycja

perz właściwy

Pospolity chwast pól uprawnych, sadów i ogrodów mający zastosowanie w medycynie.

	C	M	Y	K
●	50	10	100	45
●	50	15	100	0

perz właściwy - kompozycja

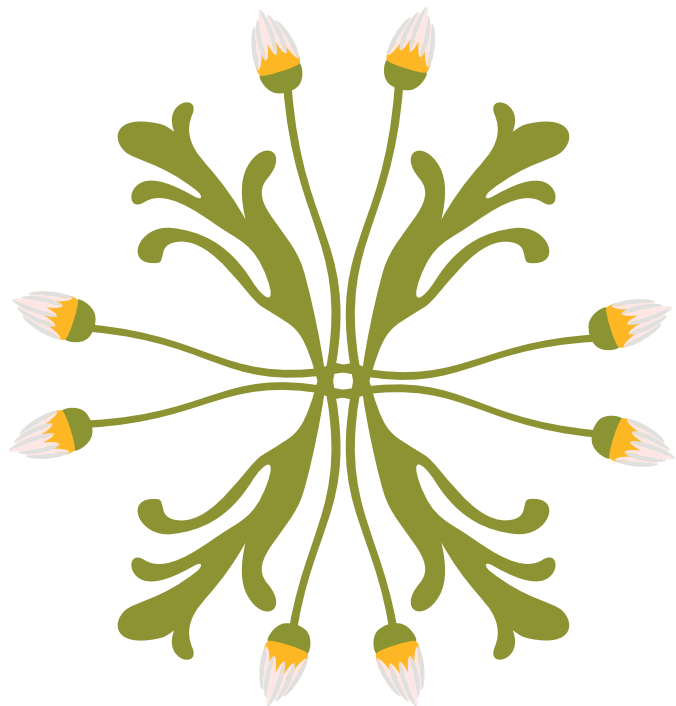
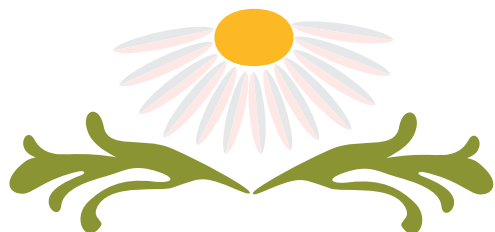
złocien właściwy

Złocien właściwy zwany potocznie margaretką. Kwitnie od czerwca do sierpnia tworząc na łąkach, głównie nadwarciańskich, ogromne kwiatowe kobierce.

	C	M	Y	K
	30	10	90	30
	0	0	0	10
	0	10	5	0
	0	30	95	0

złocień właściwy - kompozycje

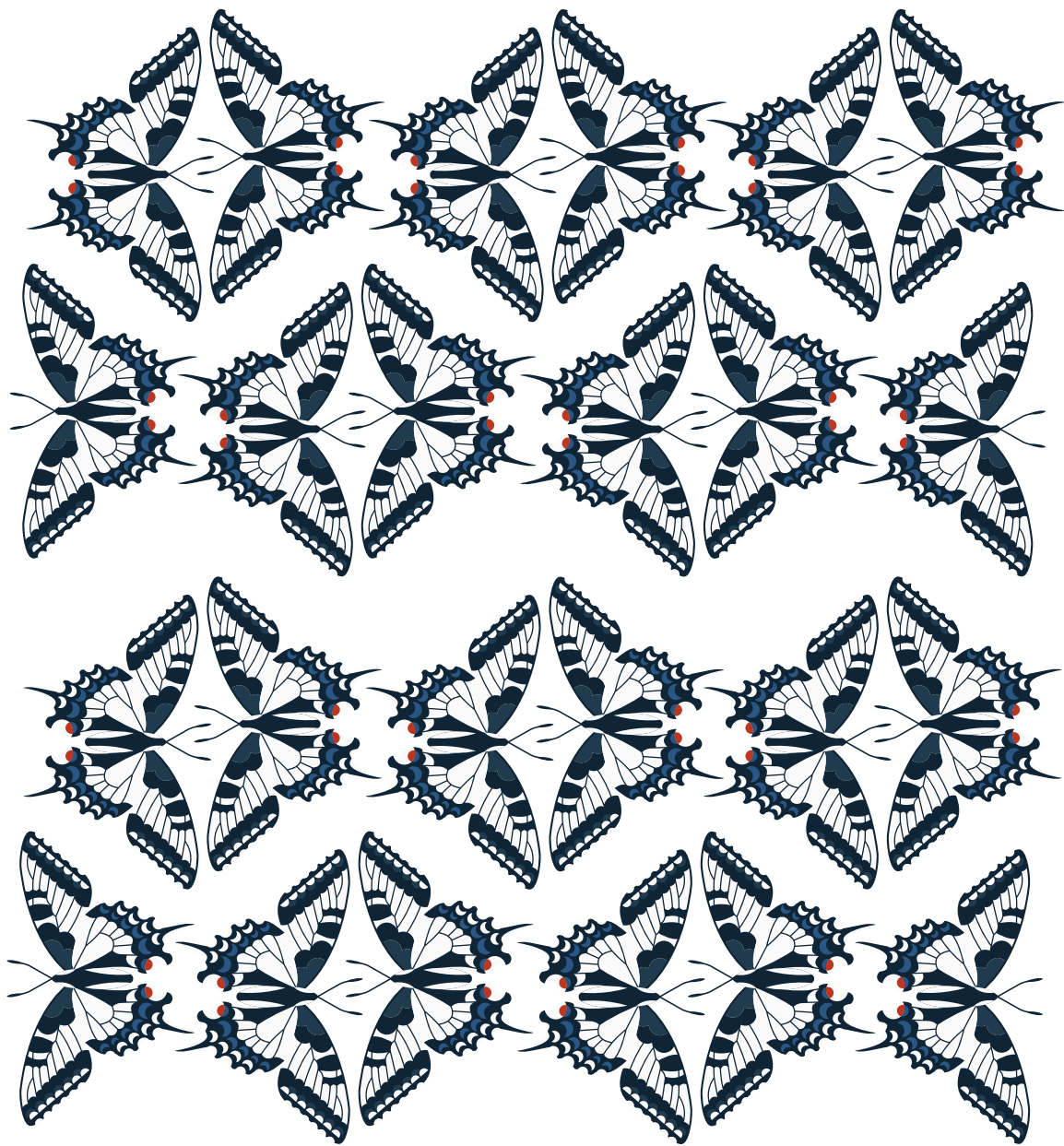
paź królowej

Motyl preferujący łąki, na których rosną dzikie warzywa, szczególnie koper włoski.

	C	M	Y	K
	40	80	80	55
	90	70	50	40
	90	70	20	10
	10	90	100	15
	55	15	100	30
	55	15	100	0

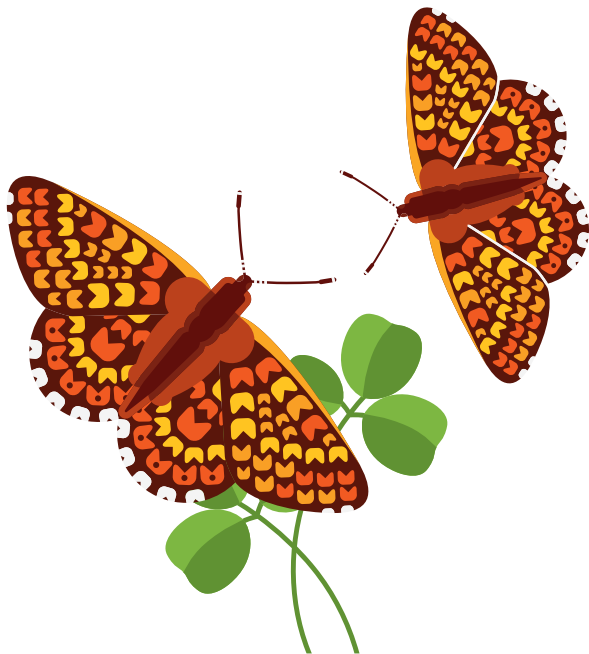
paź królowej - kompozycja

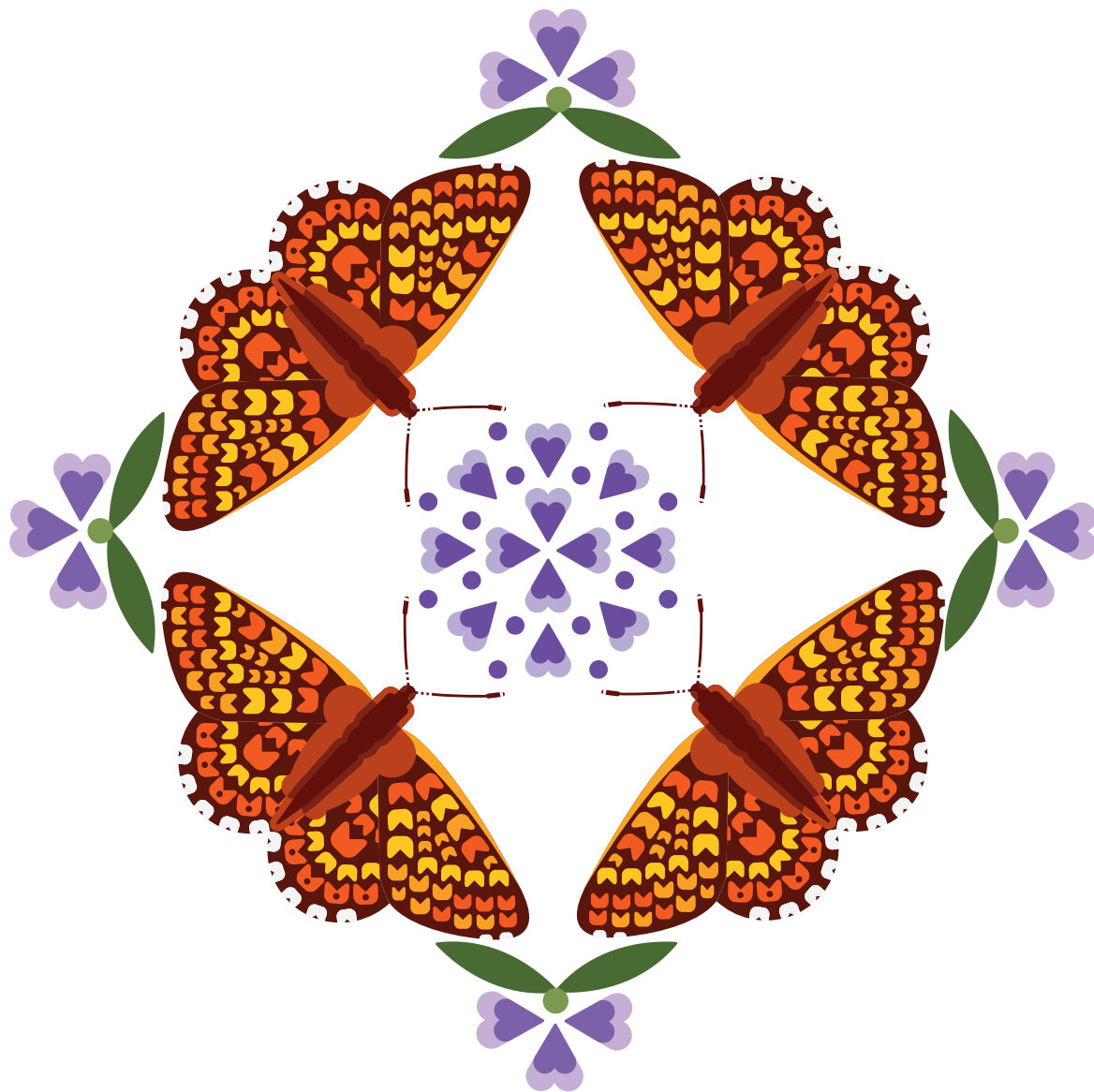
przeplatka aurinia

Gatunek zagrożony wyginięciem na skutek zarastania lub zbyt intensywnego użytkowania łąk. Motyl ściśle związany z obecnością czarcikęsa łąkowego służącego jako pokarm dla jego gąsienic.

	C	M	Y	K
	35	90	95	60
	15	90	90	50
	5	85	100	20
	0	80	100	0
	0	40	100	0
	0	25	95	0
	0	0	0	5

przeplatka aurinia - kompozycja

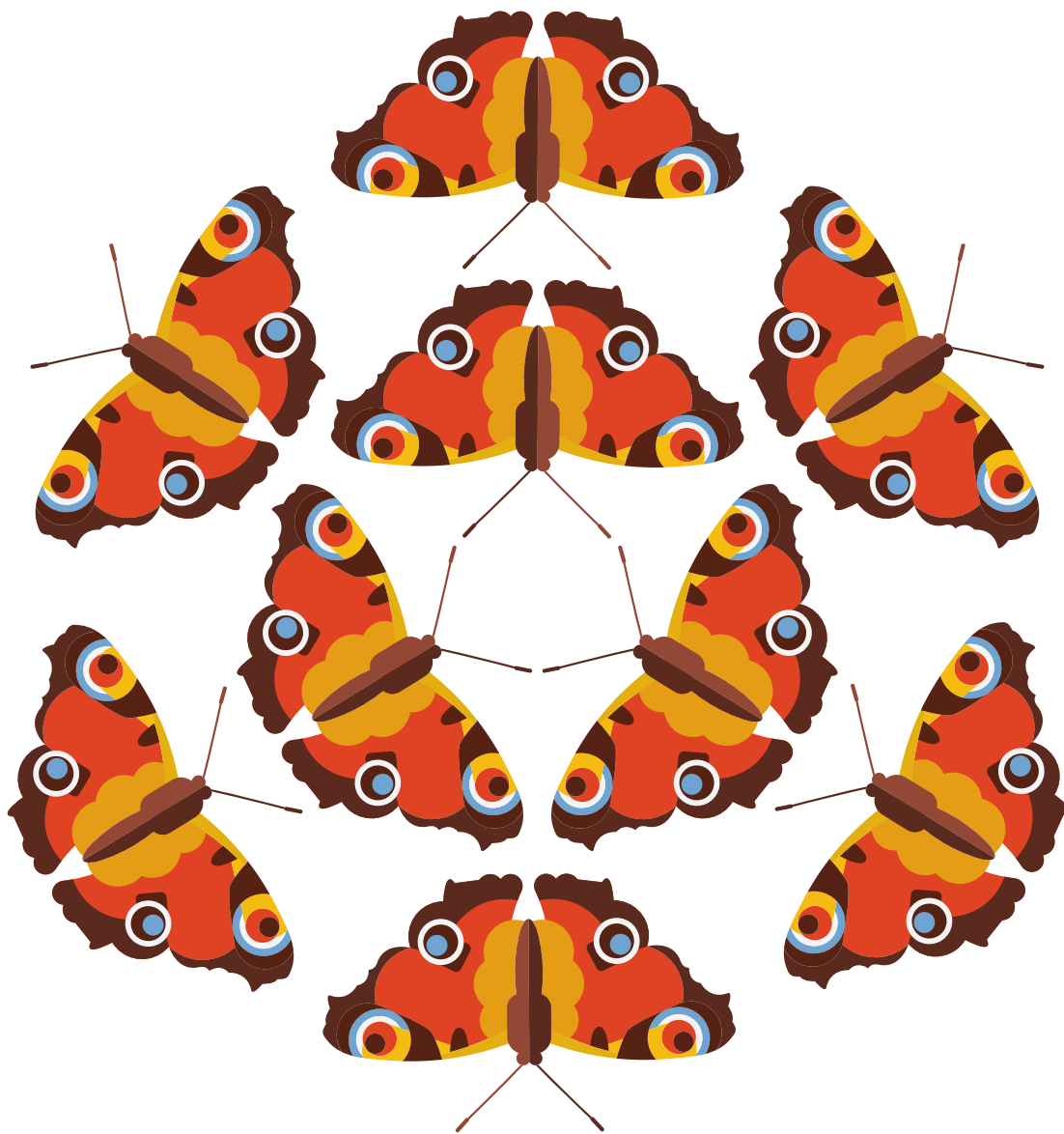
rusatka pawik

Popularny w Polsce motyl, którego ulubiony nektar pochodzi z kwiatów o barwie fioletowej, czerwonej i różowej.

	C	M	Y	K
	40	80	80	55
	30	80	80	24
	5	90	100	0
	0	40	100	10
	50	20	0	10

rusałka pawik - kompozycja

krowy

Krowy, krasule, mućki ... Każdy je zna i uśmiecha się na ich widok. Na naturalnych łąkach nadwarciańskich wypasane są od wiosny do jesieni, a tradycji pasterskiej towarzyszą dawne zasady wspólnot łąkowych.

C M Y K

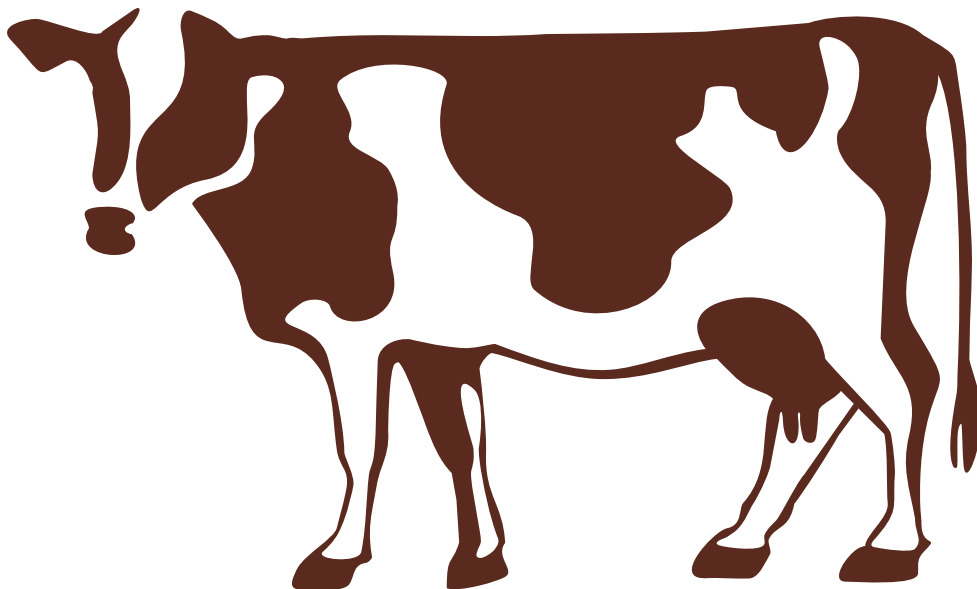

40

80

100

40

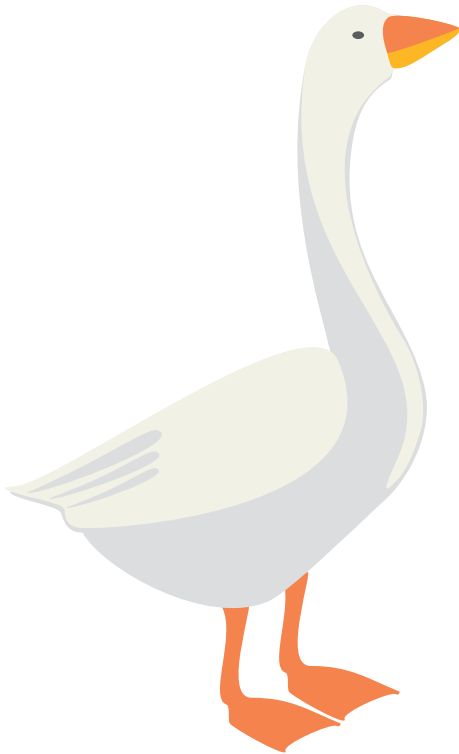
krowy - kompozycje

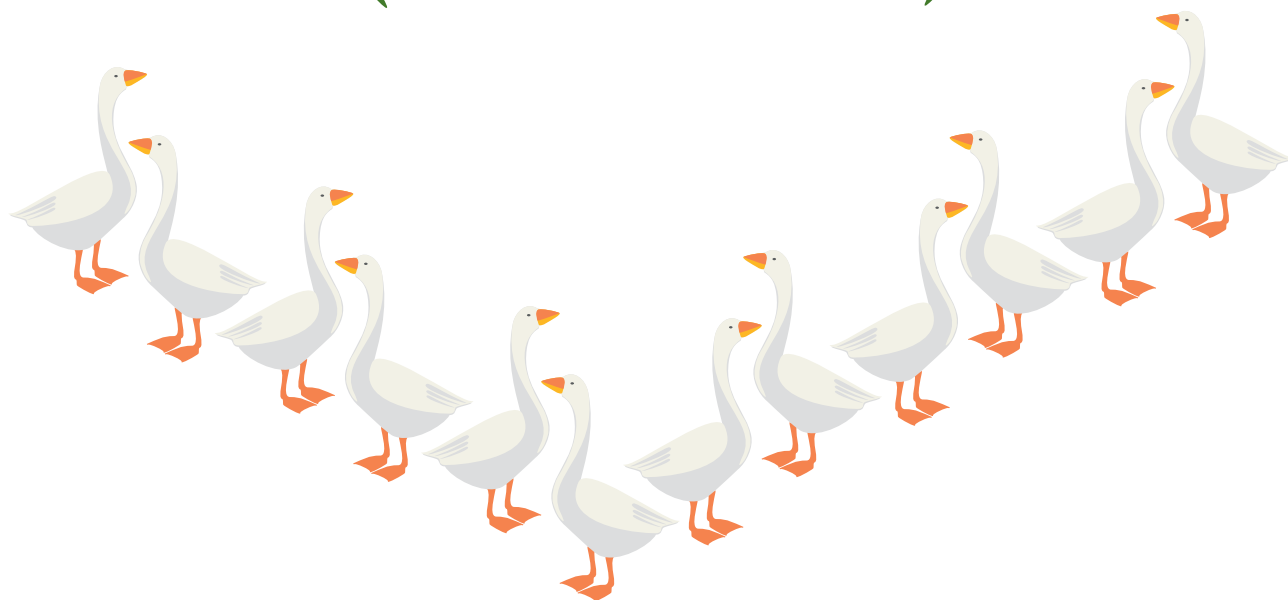
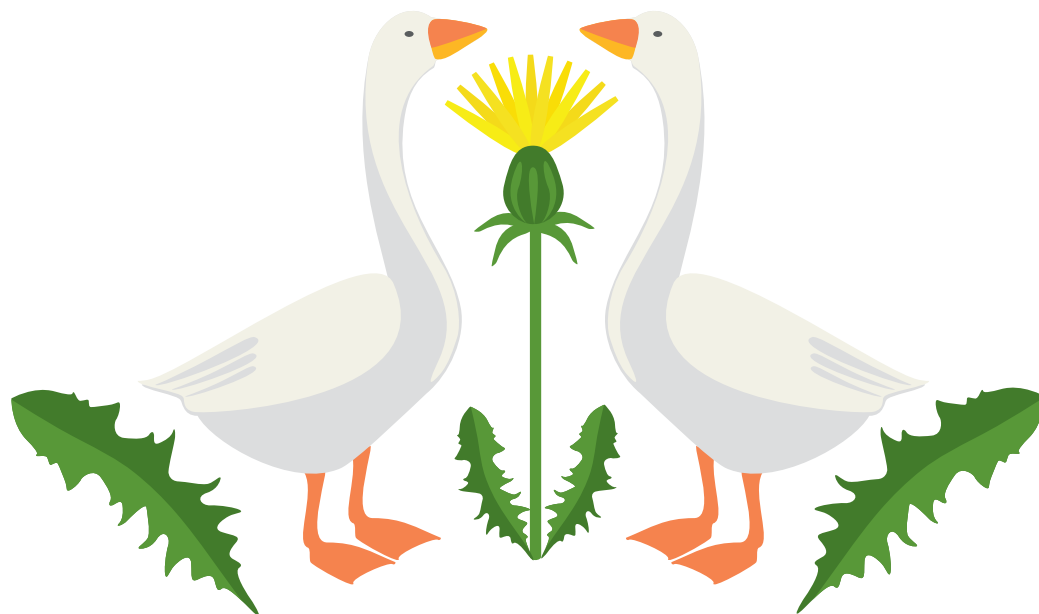
gęsi

Gęsi domowe towarzyszą łąkom nadwarciańskim od wieków. Szczególnie znane są gęsi z Zagórowa, gdzie do dziś wypasane są niewielkie stada. O hodowli tych ptaków istnieje wiele anegdot i opowieści, a prym wiedzie historia o „podkuwaniu gęsi”.

	C	M	Y	K
	0	60	75	0
	0	30	95	0
	0	0	0	15
	0	0	5	5

gęsi - kompozycje

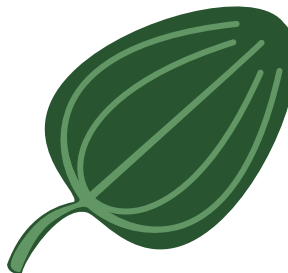
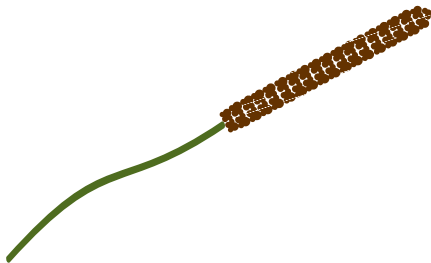

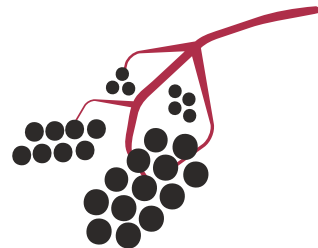
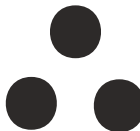
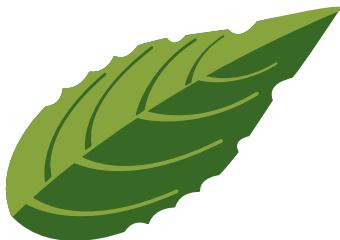

elementy motywów

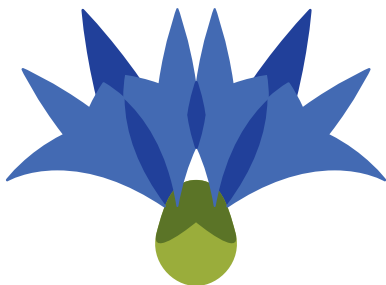
babka zwyczajna

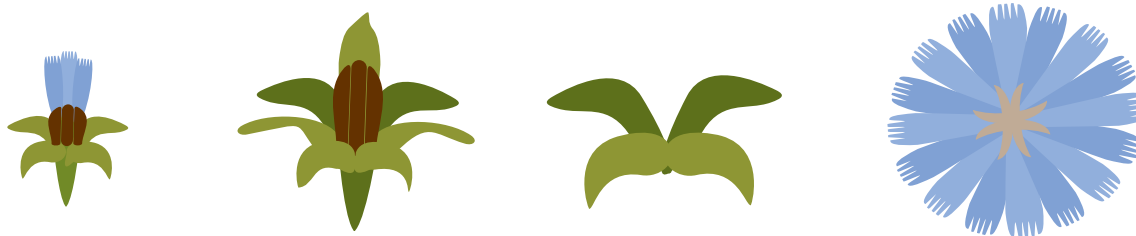
bez czarny

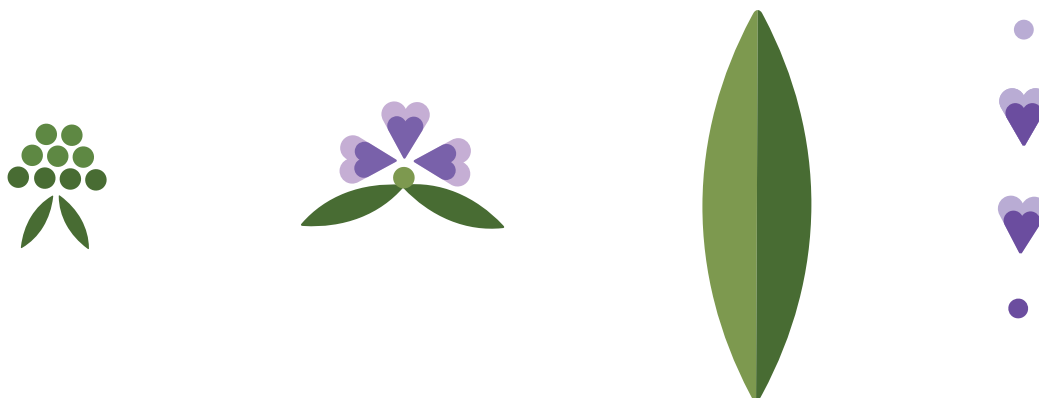
chaber bławatek

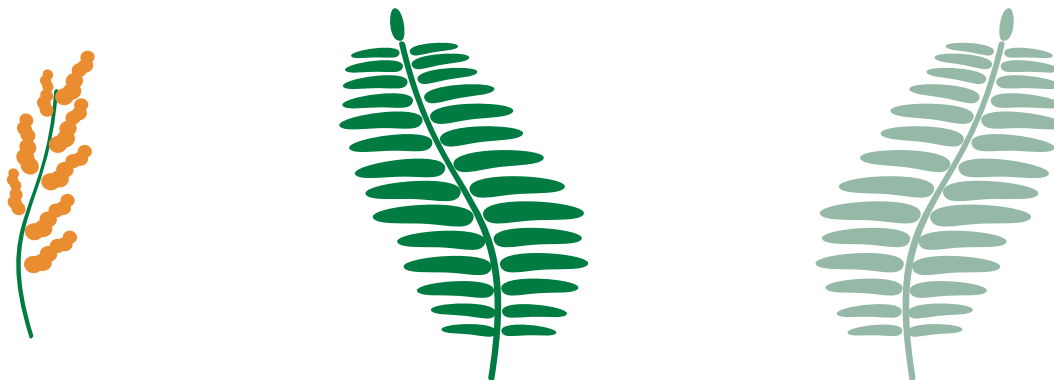
cykoria podróżnik

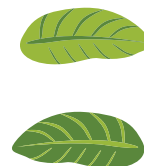
czarcikęs tåkowy

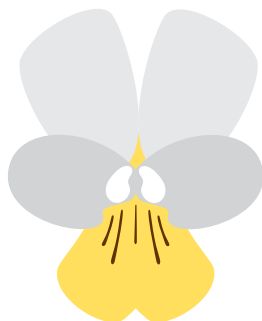
długosz królewski

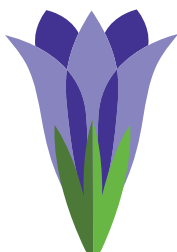
dziurawiec zwyczajny

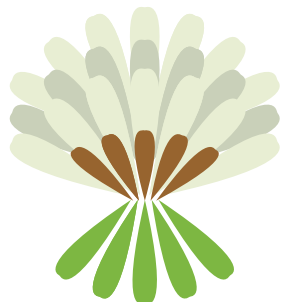
fiółka polna

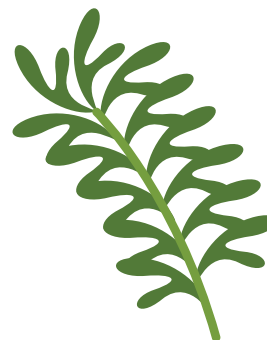
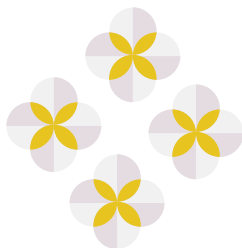
goryczka wąskolistna

koniczyna biała

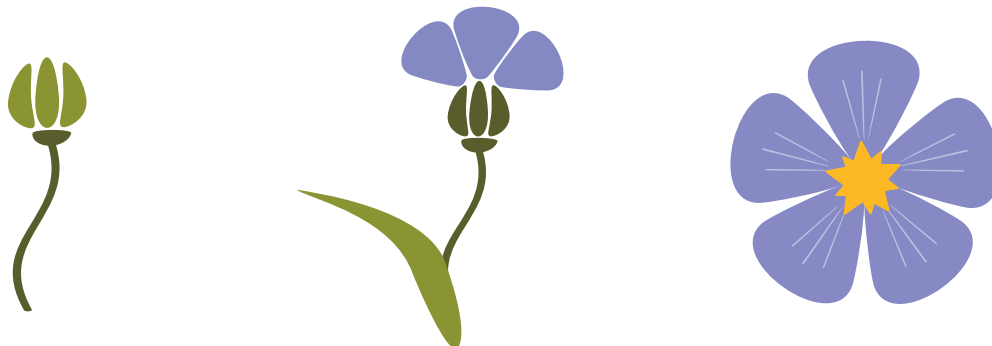
krwawnik pospolity

krwiściąg lekarski

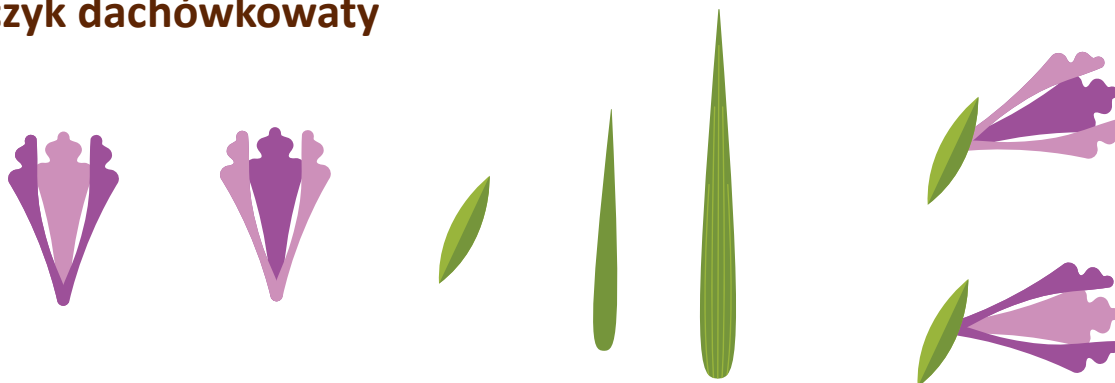
len zwyczajny

mak polny

mieczyk dachówkowy

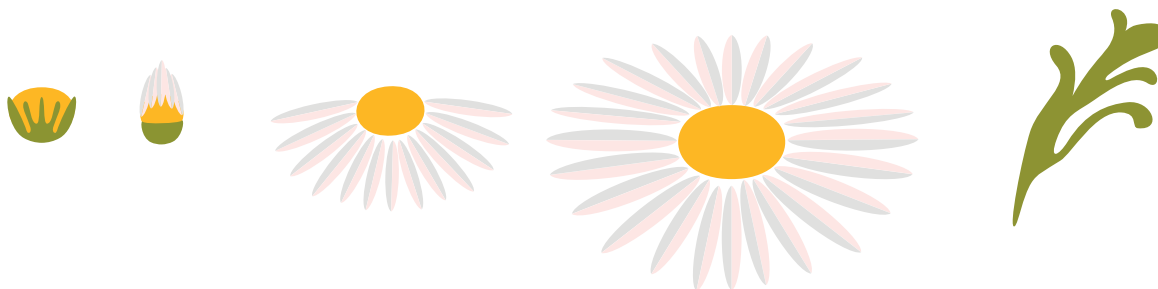
mniszek pospolity

perz właściwy

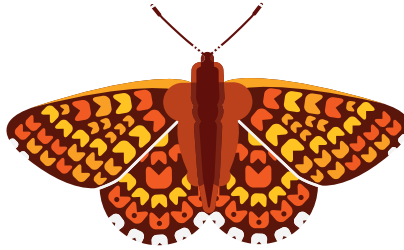
złocień właściwy

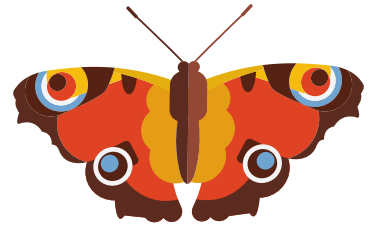
paź królowej

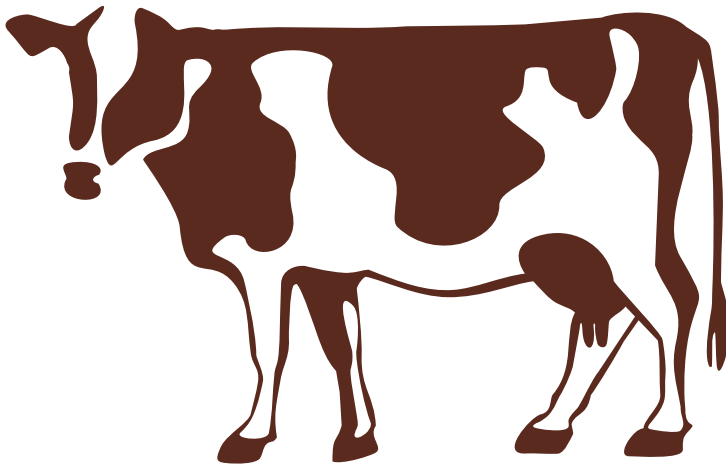
przeplatka aurinia

rusałka pawik

nadwarciańska krowa

gęś

